

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de heer E. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ 's- Gravenhage

Amsterdam, 16 juli 2024
Kenmerk: 24-024

Geachte heer Bruins,

Op 3 juli j.l. werden de adviezen van de Raad voor Cultuur over de Basis Infrastructuur, en de besluiten over de meerjarige productiesubsidies van het Fonds Podiumkunsten en het Fonds voor Cultuurparticipatie gepresenteerd. Als werkgeversvereniging van ruim 180 podiumkunstenproducenten - die veelal werken met financiering van de overheid - staan wij voor een pluriforme, toegankelijke en artistiek hoogwaardige podiumkunstensector. Daarbij investeren we als vereniging in goed werkgeverschap en fair practice. In deze beoordelingsronde zien we een aantal ontwikkelingen die conflicteren met de zaken waar wij ons als werkgeversorganisatie hard voor maken. In deze brief delen wij onze zorgen met u. Graag gaan we hierover op korte termijn met u in gesprek.

Het systeem veroorzaakt 'ongelukken'

Voor veel instellingen betekenen de uitslagen van de meerjarensubsidies goed nieuws: zij kregen te horen dat zij de komende vier jaar verder kunnen met het ontwikkelen, produceren en presenteren van hun (podium)kunst. En net als iedere ronde, waren er organisaties die – ondanks een positief advies – te horen kregen dat zij buiten de boot vallen. Dit is niet uniek, er wordt in Nederland veel goede podiumkunst gemaakt en er is in de regel te weinig geld beschikbaar om alle positief beoordeelde aanvragen te honoreren. De schaarste aan middelen komt mede omdat de (podium)kunstensector nooit helemaal teruggekomen is op niveau na de bezuinigingen in 2012 ([cijfers van OCW: ontwikkeling bruto rijksuitgaven aan cultuur](#)). Dat er een strenge selectie plaatsvindt, begrijpen aanvragers. Echter deze ronde werd eens te meer duidelijk dat de huidige systematiek leidt tot 'ongelukken' die blijvende schade aanrichten in het podiumkunstenveld. Hieronder lichten wij toe wat er op het spel staat en wat er nodig is om een goede infrastructuur voor de podiumkunsten in stand te houden.

Ontschotting van disciplines leidt tot het verdwijnen van specifieke genres

Met de opkomst van nieuwe kunst disciplines en genres hebben het Fonds Podiumkunsten en het Fonds voor Cultuurparticipatie er een aantal jaren geleden voor gekozen om multidisciplinaire beoordelingscommissies in te zetten, het zogenaamde 'ontschottingsbeleid'. Dit betekent dat er in de eerste plaats naar de artistieke kwaliteit van individuele podiumkunstengezelschappen wordt gekeken. Een gerichte blik op specifieke disciplines of genres (theater, muziek, dans, musical, circus etc.) heeft in deze 'ontschotte' systematiek geen plaats. Door deze ontschotting zien wij nu dat bepaalde genres en disciplines onevenredig hard worden geraakt en uit het bestel dreigen te verdwijnen, waardoor gaten ontstaan in het ecosysteem. Zo staat het teksttheater van Nederlandse bodem voor de middenzalen onder grote druk en dreigt talentontwikkeling in de klassieke muziek en musical geheel te verdwijnen. Andere disciplines die zwaar geraakt worden zijn o.a. circus, jeugddans en locatietheater, bij

uitstek genres die nieuw publiek aanspreken. Ook zien we dat er in het huidige systeem - buiten de Basis Infrastructuur - nauwelijks ruimte is om een belangrijke functie van veel gevestigde partijen te waarderen. Doordat deze partijen een stevige organisatie hebben opgebouwd, vervullen zij een grote rol op het gebied van talentontwikkeling van jonge makers of educatie voor scholen. Dit wordt nu onvoldoende meegewogen.

We missen in de adviezen en beoordelingen overkoepelende *checks and balances* die de vitaliteit van de gehele sector in ogenschouw nemen. Onze zorgen over het verdwijnen van genres en disciplines worden breed gedeeld in de sector. Vanuit de klassieke muzieksector komt een heldere boodschap dat met het niet subsidiëren van talentontwikkelingsplekken voor jonge musici de gehele keten van klassieke muziek ernstig in gevaar komt. De brede onderlaag van de carrièrepiramide van klassieke musici werd met het verdwijnen van muziekscholen het afgelopen decennium al zwaar geraakt. Nu dreigt ook de tweede laag van de piramide: concoursen, jeugdorkesten, -fanfares en –koren te verdwijnen. Dit haalt de bodem weg onder het professionele muziekcircuit in Nederland, waarmee onze internationale toppositie onder druk komt. De concertzalen, orkesten, ensembles en koren luiden de noodklok [in deze brief](#). Ook het Vlakke Vloer Platform schreef [een scherpe brief](#) over de problemen die de besluiten opleveren voor de (vlakke vloer) podia. De zorgvuldig opgebouwde band van publiek met mid-career theatermakers, die nieuw Nederlands teksttoneel brengen voor de middelgrote zalen, krijgt een slag. Dit betekent verlies van trouw publiek in een tijd waarin podia onder grote druk staan om voldoende publieksinkomsten te genereren om hun bedrijfsvoering op peil te houden.

De door de NAPK opgezette campagne [#Laat het doek niet vallen](#) verzamelde al ruim 20.000 steunbetuigingen van publiek dat deze gezelschappen en instituten absoluut niet wil missen.

Bovenmatige focus op vernieuwing en verbreding leidt tot kapitaalvernietiging en gebroken carrières

Een gezonde podiumkunstensector heeft naast een bestendige infrastructuur nieuwe instroom nodig. De Rijkscultuurfondsen zijn verantwoordelijk voor het aanjagen van deze vernieuwing en verbreding. De afgelopen jaren hebben de Rijksfondsen iedere meerjarige subsidieronde gemiddeld zo'n 20% nieuwe instroom toegelaten. Deze ronde is er echter bij het Fonds Podiumkunsten sprake van maar liefst 40% nieuwe instroom. Dit staat haaks op de opdracht van voormalig staatssecretaris Gunay Uslu om de sector 'rust en ruimte' te gunnen na de intense coronajaren. Het honoreren van nieuwe makers raakt zowel gevorderde makers, mid-career makers, als relatief jonge organisaties: zo liggen 33 van de 70 organisaties die in 2021 voor het eerst meerjarige subsidie mochten ontvangen, er deze ronde al weer uit. Zonder dat ze ook maar serieus de kans hebben gehad een stabiele organisatie op te bouwen en te laten zien wat ze kunnen, omdat de eerste jaren van de periode 2021-2024 nog in het teken stonden van corona.

Vernieuwingsbeleid in deze vorm, zonder perspectief op een bestendige plek om door te groeien, leidt tot kapitaalvernietiging en verhoudt zich slecht tot goed werkgeverschap en fair practice. Waar wij als werkgeversorganisatie onze leden aansporen om duurzame dienstverbanden aan te gaan en een faire beloning, inclusief een sociaal vangnet, te bieden, staan nu meer dan 50 organisaties op de tocht met gebroken carrières tot gevolg. Daar komt bij dat veel van onze leden deze afwijzing totaal niet aan hebben zien komen. Makers die vier jaar geleden nog prijzen wonnen en als onmisbaar voor de podiumkunsten werden beschouwd, krijgen deze ronde het predicaat 'neutraal' of 'weinig betekenis voor de sector'. Het lijkt erop dat de reputatie van gezelschappen en successen uit het verleden niet of nauwelijks zijn

meegewogen bij de beoordeling. Dit is geen duurzame manier van werken, het holt de sector als geheel uit. In deze [open brief](#) omschrijft theatermaakster Anne Maike Mertens treffend wat een dergelijk beleid doet met makers en organisaties.

Suboptimale afstemming tussen de overheidslagen zorgt voor tegenstrijdigheid bij toekenningen

Tot slot vestigen wij graag uw aandacht op de gebrekkige afstemming van de verschillende overheidslagen ten aanzien van cultuurbeleid. Het begint al met de aanvraagprocedures die bij het Rijk anders zijn ingericht dan bij gemeentes en provincie, zowel wat betreft criteria, begrotingen als indieningstermijn. Voor producenten die zowel bij het Rijk als lokale overheden aanvragen, betekent dit dat zij onevenredig veel tijd (en geld) kwijt zijn om bij ieder loket een ander inhoudelijk plan en aanvraagformulier in te dienen. Nu de uitslagen van het Rijk en diverse gemeentes en provincies bekend zijn, wordt bovendien duidelijk dat de verschillende overheden de plannen van de gezelschappen inhoudelijk vaak heel anders beoordelen, wat ertoe leidt dat sommige gezelschappen wel financiering van het Rijk, maar niet van hun lokale subsidiegevers ontvangen of vice versa. Dit leidt tot versnippering van budgetten en werkt krapte in de hand, waardoor het lastiger wordt om het eigen verdienvermogen op peil te houden en fair practice te werken.

Tegelijkertijd valt op dat in bepaalde regio's een kaalslag op bepaalde functies dreigt. In Drenthe en Zeeland verdwijnen twee gerenommeerde gezelschappen. Brabant raakt een wijdverbreid netwerk aan jeugdeducatie kwijt. En Den Haag verliest zijn claim op het predicaat dansstad, met het verlies van drie dansgezelschappen en een internationaal hedendaagse dansfestival. Deze voorbeelden geven aan dat een overkoepelende blik op het podiumkunstenveld onvoldoende geborgd is in de huidige systematiek.

Wat vragen we

Graag gaan we op korte termijn met u in gesprek over de impact van de knelpunten van de huidige systematiek. We delen graag met u wat nodig is om een gezonde sector in stand te houden. En we doen een beroep op u als bewindspersoon om te voorkomen dat, in aanloop naar de stelselherziening in 2029, er blijvende, risicovolle en onwenselijke stelselschade ontstaat door de systemische fouten die deze ronde aan het licht zijn gekomen. Zodat er bij het ingaan van het nieuwe cultuurstelsel per 2029 een systeem staat dat goed is ingericht om de sector en het publiek, in al hun diversiteit, goed en rechtvaardig te bedienen.

Hoogachtend,

Mirjam Terpstra (directeur)

Cc: Raad voor Cultuur, Fonds Podiumkunsten, Fonds voor Cultuurparticipatie